

УДК 929Грушевський(477)

Л. В. ЛЮБАРСЬКА*

**ІЗ ФОНДІВ ЦДКФФА УКРАЇНИ
ІМЕНІ Г. С. ПШЕНИЧНОГО**

Фотодобірка присвячена ювілейному дню народження українського вченого і громадського діяча М. С. Грушевського.

Ключові слова: М. С. Грушевський; освітня діяльність; НТШ; наукова школа; самостійний український університет; Українська Центральна Рада; еміграція; “Історія України-Руси”.

Академік ВУАН і АН СРСР, громадський і державний діяч Михайло Сергійович Грушевський народився 17(29) вересня 1866 р. у м. Холм (тепер – Хелм, Польща) в інтелігентній родині, здобув зразкову університетську освіту, як науковець і викладач все життя присвятив вивченню історії, літератури, публіцистики і став справді знаковою постаттю в історії України. Окремо слід відзначити діяльність М. С. Грушевського як члена Наукового товариства ім. Шевченка у Львові, а в 1897–1913 рр. і його голови. За його редакцією протягом 1895–1913 рр. вийшло 113 томів “Записок НТШ”. А були ще серійні видання Археологічної комісії НТШ, започатковано видання “Українсько-руського архіву”, разом з О. Маковеем та І. Франком – літературно-публіцистичний журнал “Літературно-науковий вістник”, організація “Української видавничої спілки”. Словом, довкола М. С. Грушевського сформувалася повноцінна потужна наукова школа з численними відгалуженнями й поважним кадровим складом. Найбільша наукова праця М. С. Грушевського – багатотомна “Історія України-Руси” повинна була стати віховою й вершинною, однак була завершена тільки по смерті історика у 1936 р. Але ще за життя окремими виданнями виходили нариси історії України (“Очерки истории украинского народа”, 1904 р.; “Ілюстрована історія України”, 1913 р.).

Величезний внесок М. С. Грушевського і в освітянську справу: багато років домагався створення у Львові самостійного українського університету, заснування українських кафедр в усіх університетах України, ініціював створення у Львові громадської організації – Товариства прихильників української літератури, науки і штуки (1904 р.), яка поширювала свій вплив на всю країну. Після революції 1905 р. учений перемістився до Києва, де й продовжував плідно працювати.

* Любарська Людмила Валентинівна – провідний науковий співробітник сектору публікації документів Центрального державного кінофотофоноархіву України імені Г. С. Пшеничного.

Ще більшого значення М. С. Грушевський набув як громадський діяч: через арешти й ув'язнення, від студентських років у Києві (керівник української громади при Київській духовній семінарії) до засновника та члена Ради Товариства українських поступовців, голови Української Центральної Ради вперто йшов від гасел національно-культурної автономії до проголошення суверенної Української Народної Республіки (січень 1918 р.) та її Конституції (квітень 1918 р.), був автором головних політичних документів УЦР, основних концептуальних положень Української революції. Після гетьманського перевороту почалася пора еміграції, зосередження на науковій та видавничій діяльності в Українському соціологічному інституті, керівництво “Закордонною делегацією” Української партії соціалістів-революціонерів, редагування її друкованого органу “Борітеся – Поборете!”, створення Комітету “Голодним України”.

У 1924 р. учений повернувся в Україну. За його редакцією впродовж 1924–1930 рр. було видано 80 книг, у т. ч. періодичні та серійні видання: “Україна”, “Науковий збірник”, “Студії з історії України”, “За сто літ”, збірники комісій порайонного дослідження історії України. В цей же час у ВУАН він очолював кафедру історії українського народу при Історико-філологічному відділі, Історичну секцію з численними комісіями, археографічну комісію, науково-дослідну кафедру історії України. А 1929 р. став академіком АН СРСР. Внаслідок ідеологічного цькування й переслідувань учений позбувся більшості посад і на початку березня 1931 р. був змушений виїхати до Москви, де примусово проживав під постійним наглядом більшовицької таємної поліції. Останньою дозволеною працею тоді стала робота над десятим томом “Історії України-Руси”, який був підготовлений до друку донькою Катериною, але вийшов уже після смерті історика на початку 1937 р. Помер М. С. Грушевський у Кисловодську, похований в Києві на Байковому цвинтарі.

У фототеці ЦДКФФА України імені Г. С. Пшеничного налічується близько сімдесяти одиниць обліку, які висвітлюють різнобічну діяльність видатного вченого і громадського діяча. Пропонуємо добірку світлин із колекції архіву.

Родина Грушевських.
 Батько – Сергій Федорович,
 мати – Глафіра Захарівна,
 діти – Михайло,
 Олександр, Ганна.
 Владикавказ, 1886 р.
 ЦДКФФА України
 ім. Г. С. Пшеничного,
 од. обл. 0-184086.

Український історик і політичний
 діяч М. С. Грушевський
 з дружиною Марією.
 1895–1897 рр.
 ЦДКФФА України
 ім. Г. С. Пшеничного,
 од. обл. 0-184085.

М. С. Грушевський – український історик і громадський діяч.
1901 р.
ЦДКФФА України
ім. Г. С. Пшеничного,
од. обл. 0-166805.

Український історик
М. С. Грушевський.
Львів, 1904–1905 рр.
ЦДКФФА України
ім. Г. С. Пшеничного,
од. обл. 0-166803.

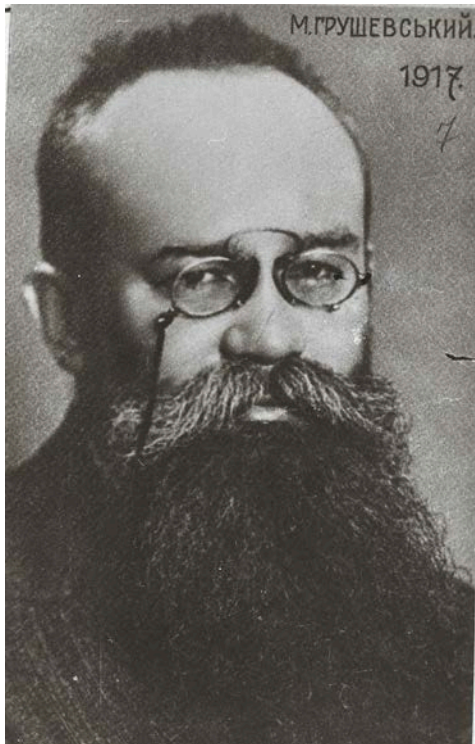
Родина українського історика і громадського діяча М. С. Грушевського.
Поч. XX ст.

ЦДКФФА України ім. Г. С. Пиленого, од. обл. 0-184102.

Будинок НТШ у м. Львові.
Львів, 1909 р.

ЦДКФФА України ім. Г. С. Пиленого, од. обл. 0-180166.

М. С. Грушевський – український історик і громадський діяч.
1917 р.
ЦДКФФА України
ім. Г. С. Пшеничного,
од. обл. 0-166804.

М. С. Грушевський – український історик, політичний і громадський діяч, публіцист, голова Української Центральної Ради.
1917 р.
ЦДКФФА України
ім. Г. С. Пшеничного,
од. обл.0-235528.

Михайло Грушевський

Учасники III Всеукраїнського військового з'їзду на Софійській площі в м. Києві. В центрі – генеральний секретар військових справ Української Центральної Ради С. В. Петлюра, генеральний секретар УЦР В. К. Винниченко, голова УЦР М. С. Грушевський. Зліва направо – представники бельгійської і румунської військових місій. Київ, жовтень, 1917 р.

ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного, од. обл. 0-227846.

Члени Академії мистецтв (зліва направо) сидять – художники А. А. Маневич, О. О. Мурашко, Ф. Г. Кричевський, історик М. С. Грушевський, літературознавець І. М. Стешенко, художник М. Г. Бурачек; стоять – графік Г. І. Нарбут, архітектор і художник В. Г. Кричевський, художник М. Л. Бойчук. Київ, 1917 р.

ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного, од. обл. 0-172672.

Мітинг на Софійській площі в м. Києві. Виступає голова УЦР М. С. Грушевський.
Київ, грудень 1917 р.

ЦДКФФА України ім. Г. С. Пиєничного, од. обл. 0-185141.

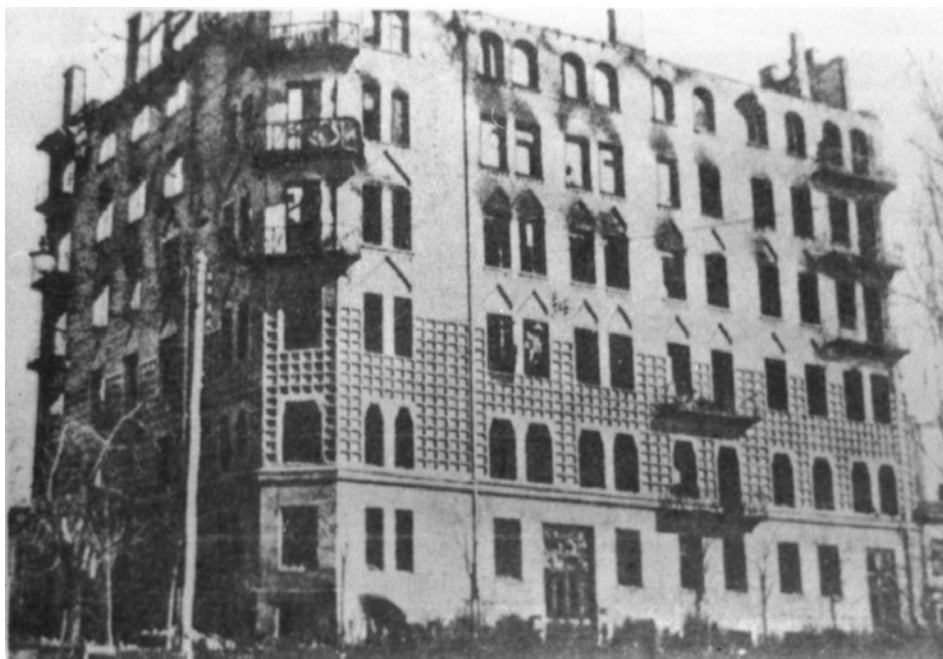

Голова УЦР М. С. Грушевський серед делегатів VIII сесії Центральної Ради.
Київ, грудень 1917 р.

ЦДКФФА України ім. Г. С. Пиєничного, од. обл. 0-185138.

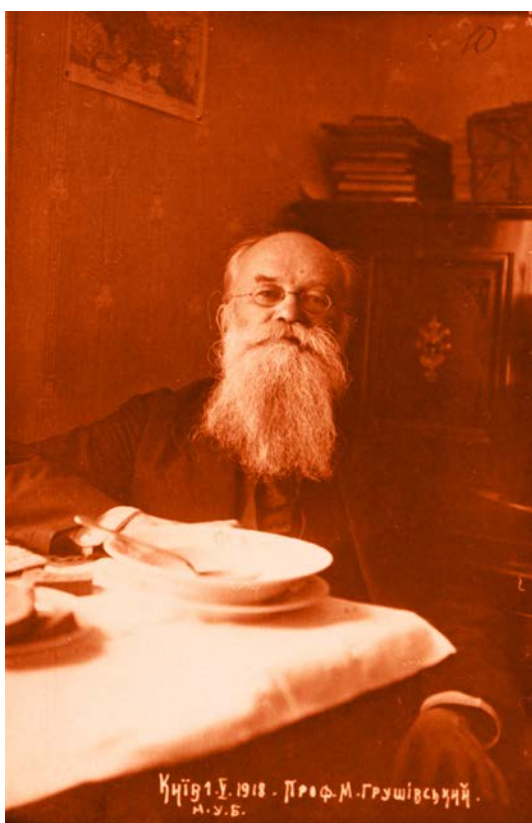
М. С. Грушевський – голова Центральної Ради УНР.
Київ, 1917 р.
ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного, од. обл. 0-185144.

Родинний будинок М. С. Грушевського у м. Києві, зруйнований запальними
снарядами 25 січня 1918 р. Київ, 1918 р.
ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного, од. обл. 0-205113.

М. С. Грушевський – український історик, політичний і громадський діяч, публіцист, голова Української Центральної Ради. Київ, 1 травня 1918 р.
ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного, од. обл. 0-245804.

Український історик і політичний діяч М. С. Грушевський.
Київ, 1 травня 1918 р.
ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного, од. обл. 0-184087.

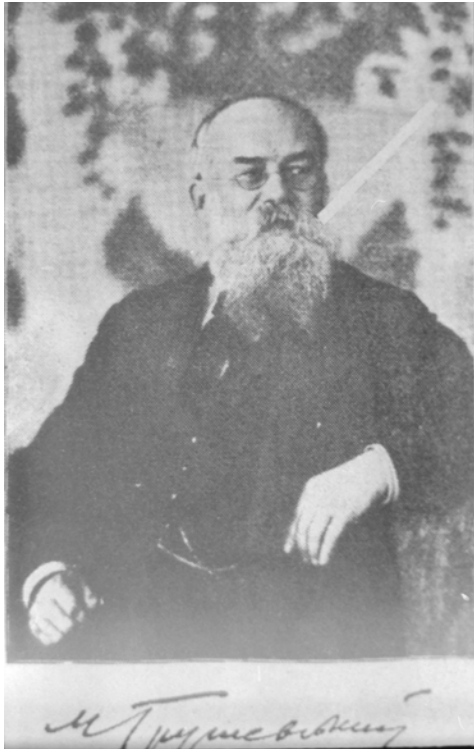
Український історик і політичний діяч М. С. Грушевський з родиною на дачі.
20–30-і роки XX ст.

ЦДКФФА України ім. Г. С. Пиленого, од. обл. 0-184090.

Академік М. С. Грушевський у своєму робочому кабінеті в будинку
на вул. Паньківській, 9. Київ, 1929–1930 рр.

ЦДКФФА України ім. Г. С. Пиленого, од. обл. 2-149004.

М. С. Грушевський – український історик, публіцист, політичний і громадський діяч.
1924–1934 рр.
ЦДКФФА України
ім. Г. С. Пшеничного,
од. обл. 0-234693.

М. С. Грушевський – український історик, публіцист,
академік ВУАН і СРСР у своєму кабінеті.
Київ, 1929–1930 рр.
ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного, од. обл. 0-166801.

Урочисте відкриття
меморіальної дошки
М. С. Грушевському
на стіні будинку
Київського національного
університету
ім. Т. Г. Шевченка.
Київ, вересень 1996 р.
Автор зйомки
В. Струмковський.
ЦДКФФА України
ім. Г. С. Пшеничного,
од. обл. 0-221113.

The photo collection is dedicated to the jubilee of Ukrainian scholar and public figure M. S. Hrushevsky.

Key words: M. S. Grushevsky; the educational activities; the Shevchenko Scientific Society; Scientific School; the Independent Ukrainian University; the Ukrainian Central Rada; the emigration; “History of Ukraine-Rus”.